

**Združenje žrtev okupatorjev
1941-1945 Kranj
Slovenski trg 1, p.p. 12
4000 Kranj**

**Poštnina plačana
pri pošti 4101 Kranj**

**» O P T I M I S T «
št. 24**

APRIL 2009

ZDRUŽENJE ŽRTEV OKUPATORJEV
1941-1945 KRANJ, Slovenski trg 1
4000 KRANJ, p.p. 12
E-mail: zzokranj@siol.net

Tran.račun: 05100-8000057707
Davčna št.: 90541146
Tel./Fax.: 04/2373-553
<http://www.kranj.si/ZZO.1941-45>

OB IZIDU ŠTIRIINDVAJSETE ŠTEVILKE »OPTIMISTA«

Predstavljamo vam 24 št. biltena »OPTIMIST«.

Na naslednjih straneh smo vam pripravili nekaj novic, poročil in obvestil o našem delu v času po izidu 23. številke.

Vaše zgodbe bomo še naprej objavljali v biltenu, saj smo dobili kar nekaj pohvalnih odzivov, ko smo objavili vse do sedaj objavljene zgodbe. Še naprej pa bomo veseli vsakega vašega prispevka.

Člani odborov Združenja:

IZVRŠNI ODBOR

ROVAN FRANC
KRISTAN TONE
SLADIČ STANE
MIŠIČ JOŽICA
PIRC JELKA
KATNIK ANA
ROVTAR STANISLAVA
GERJEVIČ FRANC
GUSTINČIČ FRANC
KARUN JANEZ
KNEZ JOŽICA

NADZORNI ODBOR

MIHELIČ ALBINCA
GERJEVIČ DARINKA
KNEZ ANTON
PODGORŠEK IVO

ČASTNO RAZSODIŠČE

SINKOVIČ IVAN
GABRIJEL LOJKA
KUNČIČ VIDA
ŠUMI OLGA

PLAČILO ČLANARINE:

Višina članarine za leto 2009 po sklepu 28. seje z dne 25.11.2008 je: **12,00 evrov**, kamor je vključen tudi »OPTIMIST«. Lahko se plača tudi v 2 obrokih.

Plačevanje članarine poteka na isti način kot doslej. Kranjčani in okoličani lahko plačajo v pisarni, ostali pa preko transakcijskega računa : 05100-8000057707.

IZVRŠNI ODBOR

P O R O Č I L O

o delu Izvršnega odbora Združenja od 1.1. do 31.12.2008

V letu 2008 smo imeli 3. seje v razširjeni zasedbi (IZVRŠNI ODBOR, NADZORNI ODBOR in ČASTNO RAZSODIŠČE) in VI. redno Skupščino oz. volilno konferenco Združenja, ki je bila 24.5.2008.

Na podlagi sklepov redne skupščine 24.5.2008 in 27. razširjene seje IO Združenja, dne 9.6.2008 so se nekateri člani na osebno željo, večina zaradi zdravstvenih razlogov, umaknili s funkcij odbora Združenja in zato smo morali ta mesta nadomestiti z mlajšimi člani.

Dosedanjega dolgoletnega predsednika Toneta Kristana je zamenjal Franc Rovnan (dosedanji podpredsednik). Namesto njega je bila izvoljena Rovnar Stanislava. Novi podpredsednik pa je na željo članov IO postal tudi Tone. Kristan.

Namesto Štrukelj Vere je bila v IO izvoljena Knez Jožica. Novo izvoljen član IO je postal tudi g. Karun Janez.

Do sprememb oz. zamenjav pa je prišlo v NO in ČR. V NO je bil predlagan Podgoršek Ivan (prej v IO), v ČR pa Olga Šumi, prej v NO.

Po programu dela za leto 2008 smo sledili naslednje cilje našega združenja:

1. Pomoč članom Združenja za doseg ciljev in informiranje tuje javnosti o trpljenju Slovencev med II. svetovno vojno.
2. Iskanje poti in ljudi, ki bi nam pomagali pri naših zahtevah pri izterjavi odškodnin od ZRN v kar smo vključevali nekatere civilne iniciative iz Nemčije, ki nam vseskozi pomagajo pri informiranju tamkajšnje civilne in politične javnosti.
3. Osredotočili pa smo se tudi na naloge na domačih tleh in sicer:
  - a) Za primer poplačila materialne odškodnine je bilo do sedaj formirano več medresorskih komisij, zato smo se osredotočili na delo te komisije, kateri smo podali kar nekaj predlogov in sugestij. Nekatere so bile z majhnimi modifikacijami sprejete, vendar glavna, to je višina odškodnine, pa ne. Predlog je bil podan celo na Vlado. Z zamenjavo Vlade pa je spet vse zastalo.
4. V marcu in aprilu smo se po zadolžitvi pripravljali na snemanje tretje verzije filma o slovenskih izgnancih. Morali smo namreč pripraviti ljudi in kraje, da bi lahko nemoteno opravili snemalne aktivnosti čim bolj učinkovito.
5. V mesecu maju smo bili člani odborov kar močno zasedeni pri samem snemanju v Kranju, Brestanici, Krškem, Celju, Mariboru, Braniku, Ljubljani in Brdu. Pri tem je bilo posneto kar precej intervjujev.
6. Glede na datum 4.10.2008, kajti za takrat je bila planirana otvoritev razstave v Kölnu, smo pričeli s pripravami za izdelavo 12-ih panojev za katere smo bili dogovorjeni z vodstvom tamkajšnjega muzeja. To delo smo opravili odgovorno,

še več, s to razstavo smo dobili priliko, da bo ta razstava premeščena v Nürnberg in sicer v februarju 2009.

7. Imeli smo tudi razgovor z Veleposlanikom ZRN, g. Götzem na temo "odškodnine". Pri tem razgovoru ni ničesar obljubil, vendar pa smo v kasnejšem odgovoru dobili precej nespodbudne vesti, saj so vse svoje odgovore povezovali z imuniteto ZRN proti drugim državam. Tako so nam sporočili, da zaenkrat ni mogoče pričakovati spodbudnih novic.
8. Približno enak rezultat smo dobili tudi, ko smo postopek hoteli izpeljati preko sodišča. Prosili smo za brezplačno pravno pomoč v Kranju, vendar smo tudi tu dobili odgovor kot od Veleposlanika ZRN.
9. Sedaj se pripravljamo na postopek tožbe posameznikov proti državi, kar pa je še vse v dogovorih za katere je zadolžen g. Sladič.
10. Za obveščanje naših članov smo v letu 2008 izdali tri (3) biltene "Optimist" v katerih smo izčrpno poročali o našem delovanju skozi vse leto 2008. Za popestritev pa smo v 23. št. objavili vse zgodbe, ki so bile dosedaj objavljene v posameznih izdajah biltena za kar smo dobili kar nekaj ugodnih odzivov naših članov..

11. Odločili smo se za znižanje skupnega zneska za plačilo članarine in Optimista. Od 1.1.2009 bo skupni znesek 12,00 €, namesto dosedanjih 13,00 €.

To je bilo nekaj glavnih točk našega delovanja. Poleg tega pa je bilo še veliko manjših dejavnosti, ki pa so bile v neposredni povezavi z že navedenimi.

Za te dejavnosti smo imeli na razpolago denarna sredstva od Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve (po pogodbi o sofinanciranju), članarine, donacije nekaj občin (Maribor, Celje, Hrpelje-Kozina, Krško), ene delovne organizacije (Merkur) in donacija 0,5% od dohodnine naših članov in sorodnikov. Pri donacijah moram pohvaliti občino Kranj, ki nam je lani kar izdatno pomagala (poleg donacije nam je za dobo 5-ih let oddala pisarno v brezplačen najem).

Seveda pa je muzej v Kölnu prav tako sofinanciral priprave, izdelavo in izvedbo razstave, kar nam je tudi pomagalo, da smo leto 2008 finančno poslovali pozitivno.

PODELITEV PRIZNANJA – ČASTNI PREDSEDNIK ZDRUŽENJA

Na zadnji 28.seji, dne 24.2.2009 smo na predlog in mnoge pobude, g. Tonetu Kristanu, dolgoletnemu predsedniku, podelili priznanje **ČASTNI PREDSEDNIK ZDRUŽENJA**.

S tem smo se mu vsaj nekoliko oddolžili in zahvalili za vse njegovo dolgoletno, skoraj 18 letno delo, kjer se je ves čas trudil za dosego cilja – vsem žrtvam nacizma podeliti vse pravice, ki jim pripadajo. Z njegovimi idejami, zamislimi in nekoliko tudi trmo, smo dosegli marsikaj, toda vsega še ne. Čaka nas še trd »boj« za poplačilo materialne odškodnine.

**Poročilo o otvoritvi razstave v NÜRNBERGU - 3.2.2009
in Simpozija na temo "Odškodnine slovenskim žrtvam" - 10.3.2009**

Že od leta 2003, ko je skupina članov ZŽO 1941-1945 obiskala muzej v Nürnbergu, ko je padla ideja, da naše Združenje pripravi razstavo, kjer bi bilo nemški javnosti prikazano trpljenje slovenskih izgnancev med II. svetovno vojno.

Posledica teh dogovorov z vodstvom muzeja, še posebej pa z dr. Eckartom Dietzfelbingerjem, je bil leta 2005 simpozij v prostorih občine Nürnberg, ki je doživel velik odmev v raznih medijih po Nemčiji.

V nadaljevanju smo bili v stalnih dogovorih s sodelavci muzeja, vse do dokončne določitve datuma otvoritve te težko pričakovane razstave.

Vendar smo poleg že prej izdelanih materialov, to je panojev, morali na željo vodstva muzeja pripraviti še dodatni material, ki bi prikazoval tedanje dogodke v zvezi izgnancev tudi na Bavarskem. Poleg slikovnega materiala na trinajstih panojih si je možno hkrati ogledati tudi film z naslovom »**Obsojeni na uničenje**«.

Na otvoritvi, ki je bila dne **3.2.2009**, sva bila prisotna tudi dva člana našega Združenja in sicer Kristan Tone in Rovan Franc. Te otvoritve se je udeležilo, poleg generalnega konzula Slovenije iz Münchna, g. Alfreda Killerja ter konzulke Marjane Prvinšek-Kokalj, novinarka časopisa Neumarkter Tagblatt, tudi 30 tam živečih Slovencev in ostalih obiskovalcev.

Razstava bo na ogled v prostorih muzeja do 3.maja 2009.

Ob tej otvoritvi je imel govor g. Kristan. Predstavitev je bila pristrčno sprejeta, saj slikovna razstava prikazuje, kar je bilo povedano v predstavitvi.

V sklopu omenjene razstave je bil za **10.3.2009** predviden tudi Simpozij na temo »Odškodnin slovenskim žrtvam«, kjer je, poleg g. Martina Bocka iz Berlina (Sklad za odškodnine) sodeloval tudi g. Kristan Tone.

Tam je bila obiskovalcem, ki so prisostvovali temu simpoziju, temeljito predstavljena problematika od začetkov reševanja do sedaj. Še najbolj zanimivo je bilo izvajanje Martina Bocka, ki je imel podatke direktno iz Sklada v katerem deluje že vrsto let. Nič manj zanimivo pa je bilo tudi izvajanje našega podpredsednika Toneta Kristana, ki je predstavil to problematiko z našega zornega kota.

Poleg navedenih simpozijev, pa ob razstavi potekajo še druga predavanja na podobne teme, ki bodo trajala vse do zaprtja razstave 3. maja 2009.

Rdeča nit skozi vsa ta izvajanja pa so tudi pogovori, da bi ta razstava za stalno ostala v teh krajih in sicer v NÜRNBERGU ali v KASTLU. Upamo, da bomo to našo željo tudi uresničili. Če bo do tega prišlo, bomo verjetno to razstavo dopolnili z dodatnimi slikovnimi ali tehnološkimi vložki.

MATERIALNA ODŠKODNINA – TISKOVNA KONFERENCA

Glede na ignoranco vladnih institucij, predsednika države, predsednika vlade in predsednika parlamenta, smo dne 17.3.2009 organizirali **Tiskovno konferenco** na katero so se odzvali novinarji iz TVS in več novinarjev časopisnih hiš (Delo, Gorenjski Glas, Dnevnik, STA, Radio Kranj...)

Predstavili smo jim problematiko obravnave plačila materialne odškodnine, ki jo je povzročil okupator v II. svetovni vojni.

Novinarka RTV Slovenija Janja Koren je, kot ste verjetno videli na TV, problem predstavila s komentarjem predsednika F. Rovana in podpredsednika T. Kristana.

Članek, ki ga je napisala novinarka Dela, ga. **Marjana Hanc** (objavljen dne 18.3.2009) pa v celoti tudi objavljamo:

»Žrtve nacifašizma

DENARJA JE DOVOLJ IN RECESIJA NI IZGOVOR

Kranj – »Zahtevamo takojšen sestanek s predsednikom vlade Borutom Pahorjem in takojšnjo ustanovitev medresorske komisije. Ta naj nadaljuje delo, ki ga prejšnja ni dokončala, tako da bo zakon o poplačilu materialne odškodnine slovenskim žrtvam nacifašizma lahko sprejet še pred parlamentarnimi počitnicami in se začel izvajati«. To so na včerajšnji tiskovni konferenci povedali člani Združenja žrtev okupatorjev 1941-1945 Kranj, ki nikakor ne razumejo, da se »vlada ukvarja le sama s sabo in recesijo«.

Predsednik združenja Franc Rován je poudaril, da žrtve okupatorja več kot 60 let čakajo na materialno odškodnino. »Zdaj so v ospredju izbrisani, za katere ni bilo poskrbljeno 17 let. Pri tem pa se pozablja na 180.000 Slovencev, ki smo bili izgnani. Izgubili smo vse premoženje, prav tako so nam vzeli imena in priimke, namesto tega so nam okoli vratu obesili kovinsko ploščo s številko«, je dejal Rován.

Kakor navajajo v združenju, je bilo v osnutku zakona, ki ga je pripravila prejšnja vlada, predvideno, da bi vsak od 35.000 upravičencev prejel le stotino v letih 1946 in 1947 popisane škode na premoženju. Tako bi nekdo, ki je izgubil hišo, zdaj prejel le 5218 evrov, kar bi zadoščalo za dva kvadratna metra stanovanja, je komentiral Rován. Združenje je sicer posredovalo več svojih predlogov za pravičnejše povračilo, a jih pri osnutku zakona niso upoštevali. Ker se predsedniki države, vlade in državnega zbora niso odzvali na pisma, ki jim jih je sredi decembra poslalo združenje, se »starci, ki nimajo več volje iti na ulico«, kakor si pravijo v združenju,

*počutijo tretjerazredni državljani. »Izgovora o recesiji in o tem, da ni denarja, ne sprejemamo, saj vemo, da je denarja dovolj. Če se bo namreč našel za izbrisane, se bo tudi za nas. Prav tako vemo, da ga država razmetava za domobranske povojne žrtve in da ti dobivajo po par tisoč evrov«, je izjavil nekdanji predsednik združenja **Tone Kristan**.«*

Od tiskovne konference je minilo že mesec dni, vendar od vladnih predstavnikov še ni nobenega odziva, vendar se bomo še naprej na razne načine trudili, da dosežemo, kar smo si zadali.

Obenem obveščamo vse naše člane, ki prejimate bilten »OPTIMIST«, da poskušate animirati tudi »mlajše«, to je potomce do vključno vnukov oškodovancev, ki so bili lastniki izgubljenega imetja ob popisu škode v letih 1946 – 1947. Ker predvideni predlog zakona navaja, da so lahko prejemniki odškodnin za izgubljeno imetje največ le še vnuki tedanjih lastnikov. Da bi bili pravočasno obveščeni svetujemo, da se vključijo v naše združenje. S tem bomo širili obveščenost tudi med mlajše rodove, kot to že izvajamo z našimi somišljeniki, ki nam pomagajo z obveščanjem tudi po nemških območjih.

ZAHVALA DONATORJEM

Zahvaljujemo se vsem tistim članom združenja in njihovim sorodnikom, znancem in prijateljem, ki so nam namenili donacijo 0,5% plačane dohodnine.

Obenem se priporočamo še za vnaprej, da tisti, ki predvidevajo, da bodo morali plačati dohodnino, namenijo omenjenih 0,5 % naši organizaciji.

Svojo odločitev lahko še vedno skozi vse leto osebno prijavite na Davčni upravi v svojem kraju ali pa, če imate možnost preko spletne strani: »Dohodnina 2009«, kjer boste našli obrazec, ga izpolnili ter poslali na Davčno upravo - do 31.12.2009.

Vpisati je potrebno: **Združenje žrtev okupatorjev 1941-1945 Kranj, Slovenski trg 1, 4000 Kranj, davčna št. : 90541146.**

Posebno se zahvaljujemo trgovskemu podjetju "**MERKUR**" **KRANJ**, ki nam je v tem letu že namenila nekaj finančnih sredstev.

Prav tako nam je v letošnjem letu že nakazala del sredstev (preko razpisa veteranskim organizacijam) tudi **MESTNA OBČINA KRANJ**, za kar se iskreno zahvaljujemo.

SPOMINI, KI NAJ SE ZAPIŠEJO IN SE NE SMEJO POZABITI

Svoje spomine je zapisala Bernarda Kreševc iz Nove Gorice (3.10.2008)

USODNI TRENUTEK

Vsako leto se vaščani vasice Gornje Cerovo v Goriških Brdih zberemo, da bi počastili spomin obletnice desetih talcev, ki so bili ustreljeni 22.5.1944. Tudi moj spomin seže do tistega usodnega dne.

Bil je lep sončen dan, 22.5.1944 leta. Mama se je že zjutraj odpravljala, da bo šla k sorodnikom v Krmin, vendar gospodinjska dela so jo zadrževala tja do desetih. Dala mi je zadnja navodila, naj ne hodim iz hiše. Takrat sem bila stara le sedem let. Še sanjalo se nama ni, kaj se je dogajalo spodaj na cesti. Tam so se spopadali Nemci in udarna četa partizanov.

Nenadoma je prišel v hišo nemški vojak s puško v roki, s tisto strašno čelado, ki mi je vzbujala grozo. Zahteval je, naj mu mama sledi v vas. Mama mu je ponujala dokumente, vendar ni nič pomagalo. Morala je z njim. Mene sta pustila doma.

Nekaj časa sem vzdržala sama. Oče se je že prej skrili. Ko so prihajali nemški vojaki, so se namreč vsi moški skrili.

Tišina in samota sta me pregnala na kraj hiše, v klanec. Tu sem se pridružila sosedovi stari mami Jožefi, ki je s tremi otroci šla v vas. Tudi njo je spremljal vojak. Tako so vaščane od hiše do hiše zbirali skupaj na trgu pred gostilno in pod visokim zidom cerkve. Tudi vse tiste, ki so takrat delali v vinogradih so pregnali na zbirni kraj. Tam sem slišala, da so partizani iz zasede nekoliko ven iz vasi, na Gorjancu, ranili dva nemškega vojaka. Lažje ranjeni je bil v gostilni, težje ranjeni pa je ležal pred hišo Nikolovčičevih v vinogradu Bertota. Trg je bil poln vaščanov in vojakov. Vaščani so bili zmedeni in prestrašeni.

Zagledala sem mamo, ki je stala skupaj s sovaščanko Leopoldo. Stekla sem ji v naročje. Kljub sedmim letom, sem bila zelo majhna in drobna, da me je lahko nekaj časa držala v naročju.

Takrat nisem vedela zakaj sta se Leopolda in mama držali skupaj, malo ločeno od ostalih ljudi, levo ob vaškem zidu. Večina ljudi je bila pred gostilno in pod zidom cerkve. Le mama in Leopolda, ki je imela 20-mesečnega dojenčka v naročju, moja

mama pa mene, sta bili skupaj. Obe sta bili noseči, mama v sedmem mesecu. Verjetno sta upali, da se ju v takem stanju ne bo nihče dotaknil.

Nemci so začeli zbirati ljudi v posebne skupine. Nekaj so jih klicali tudi po imenu, med njimi tudi našo sosedo Milo. Ta je leta 1943 kuhala partizanom, ki so bili nekaj dni na Bregu, njen sin pa v udarni četi. Takrat je bil med partizani neki Slovenec, ki pa je bil tisti dan med Nemci. Sosega ga je prepoznala, ko je prišel v hišo oblečen v nemškega vojaka. Rekel ji je celo, naj se ga ne boji. Ona mu je tiste dni leta 1943 kuhala vroče mleko, saj je bil bolan. Njega se jaz še tudi spominjam. (Dogodek mi je povedala hčerka te gospe).

Poimensko so poklicali tudi Keršič Bernarda in Nikolovčič Ignaca, ki so ju še isti dan odpeljali v Nemčijo.

Med posebne izbrance so izbrali tudi mojo mamo in Leopoldo. Mama me je držala za roko. Skupaj z njo sem odšla do vogala farovža. Tam je stal visok plavolasi nemški vojak, star okrog 35 let. Izpred gostilne je pritekla teta Viktorija, mamina sestra in me klicala. Ves čas je namreč stala pri oknu gostilne s sosedo Lojzo. Prijela me je za roko in potegnila proč od mame. Vojak je začel kričati, me porinil proti gostilni, teto pa v vrsto. Vse to se je zgodilo prav ob vznožju stopnic, ki vodijo v cerkev. Te stopnice mi še danes povzročajo čuden občutek pri srcu. Tam se je zgodil moj usodni trenutek, da sem ostala živa.

Tako so tisti dan odpeljali dvanajst domačinov. Peljali so jih na dvorišče že prej požgane šole, kjer je stala tudi hiša Leopolde. Na tem dvorišču so deset ljudi zverinsko pobili in hišo zažgali. Med njimi tudi moja mama in Leopoldo. To so bili sami nedolžni ljudje. Štiri ženske in šest moških.

Po pripovedovanju je bila moja mama najbolj iznakažena po obrazu. Ležala je ob gorečem tramu. Imela je požgane lase in del obraza. V kurniku za vrati goreče hiše so se tiščali Leopoldini otroci. Karli je prvi prišel ven in našel mamo in očeta. Marjan mi je pripovedoval, kako je našel očeta v mlaki krvi. Abel pa mi je povedal, kako je poslušal vpitje, ko so jih pobijali. Vse to je poslušal izpred svoje hiše. Gospa iz Argentine pa mi je povedala, kako je našla moža z veliko rano v prsih. Rekla mi je, da se vsak večer spomni na mojo mamo. Saj je bila na tem kraju prva.

Meni niso povedali, da je mama umrla. Slišala sem samo streljanje, ko so jih pobijali. Celo noč sem jokala in bila trdno odločena, da jo bom šla iskat v Nemčijo. Tako so mi namreč povedali, kam naj bi jo odpeljali. Oče se je skrival v gozdu. Popoldan je prišel na dvorišče sosede, kjer sem prenočila. Gledala sem, kako mu nekaj šepeta na uho. Ni odgovoril. Videla sem le neko spremembo na njegovem obrazu, senco, nato žalost.

Moj zadnji stik z mamó je bil ob farovžu na vznožju stopnic, ki vodijo v cerkev. Mislim, da so mi bile prav te stopnice nakazana pot v življenju. Stopnica za stopnico navzgor za preživetje, vsak po svojih močeh.

Vsi, ki smo bili prikrajšani materinske ali očetove ljubezni, smo vseeno odrasli brez sovraštva. Nismo imeli časa o tem razmišljati. Vsi, ki jih poznam, nimajo v sebi sovraštva, preveliko bremena so morali prevzeti nase.

Danes prav tisti, ki niso doživeli teh tragedij na lastni koži, hujskajo ljudi k spravi zato, ker so njihova srca polna sovraštva.

Moja vas, s komaj 88 hišami, je v času vojne izgubila 45 ljudi (pobiti, padli, taborišča).

Tudi nam zgodovina veliko dolguje. Tako kot vsem otrokom, ki jih je vojna prizadela z izgubo starševske ljubezni, na levi in desni strani.

